

Regeringskansliet
Försvarsdepartementet

Remiss. En modell för svensk försörjningsberedskap (SOU 2023:50)

Yttrande

Gotlands ö-läge innebär ett stort beroende av färje- och flygförbindelser för att kunna säkra Region Gotlands försörjningsberedskap. Gotland är därmed sårbart kopplat till störningar i distributionskedjor eller vid stopp i trafiken till fastlandet. Med hänsyn till Gotlands utsatta och samtidigt militärstrategiska läge, behöver robusthet och säkerhet prioriteras.

Region Gotland ser därmed positivt på arbetet med försörjningsberedskap och ser det som ett steg i rätt riktning för att öka den civila beredskapen och totalförsvaret. Region Gotland ställer sig positiva till förslaget i sin helhet, synpunkter redovisas nedan med angivna kapitel och stycken från utredningen.

1.2 Förslag till ändring i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder, inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Region Gotland anser att lagen redan idag medger att uppgifter kan lämnas till Länsstyrelsen, en ändring i lagen är därmed inte nödvändig. Region Gotland föreslår istället att i de föreskrifter som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) ska ta fram för nationell samordning ingår vilka uppgifter som ska lämnas och i vilken omfattning.

9.3.2 Ett effektivt arbete kräver regelbunden återkoppling

Region Gotland vill understryka vikten av återkoppling till kommuner och regioner. Återkoppling bör vara en integrerad del i arbetet, för att arbetet i sig ska bli av utvecklande karaktär och hållbar på lång sikt. Vid nya krav på rapportering uppåt i kedjan enligt förslag från utredningen, ökar behovet av återkoppling ytterligare för att Region Gotland ska få förståelse för helheten. Det finns ett stort värde av att kontinuerligt veta vilket resultat rapporteringen bidrar till.

9.4 Arbetet med försörjningsanalyser begränsas till vissa beredskapssektorer.

Region Gotland stödjer utredningens förslag att analysarbetet bör utgå från strukturen för samhällets krisberedskap och civilt försvar som började gälla den 1

oktober 2022. Strukturen är organiserad med utgångspunkt i samhällsviktiga verksamheter och funktioner som är av särskild betydelse att upprätthålla vid fredstida krissituationer och under höjd beredskap.

Försörjningsanalyser bör göras i beredskapssektorer vars ansvarsområden omfattar samhällets försörjning med sådana försörjningsviktiga varor och tjänster som vid en störning i leveranskedjor riskerar att medföra allvarliga konsekvenser för viktiga samhällsfunktioner inom flera andra sektorer, befolkningens överlevnad eller det militära försvarets förmåga. Arbetet med försörjningsanalys begränsas till följande sex beredskapssektorer enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap:

- Elektroniska kommunikationer och post.
- Energiförsörjning.
- Finansiella tjänster.
- Hälsa, vård och omsorg.
- Livsmedelsförsörjning och dricksvatten.
- Transporter

Region Gotland anser att det är extra angeläget för en ö att dessa beredskapssektorer blir ansvariga för försörjningsanalyserna inom respektive område. Exempelvis att Socialstyrelsen blir ansvarig för att upprätta försörjningsanalys för området hälsa, vård och omsorg och Livsmedelsverket för livsmedelsförsörjning och dricksvatten. It, el, bank och transporter har också stor betydelse för ett ö-läge, i synnerhet inom de områden där det inte finns någon plan B i tillräcklig utsträckning.

9.5 Behovsanalyser bör hållas isär från risk- och sårbarhetsbedömningar, men arbetsprocesserna kan sannolikt integreras.

Region Gotland ser en risk i att behovsanalyser, risk- och sårbarhetsanalyser rapporteras separat istället för integrerat. Detta då antalet rapporteringar från Region Gotland till statliga myndigheter i och med utredningens förslag kommer att öka. Region Gotland ser även en risk att förslaget innebär att likvärdiga frågor behöver ställas från den samordnade funktionen på regionen till verksamheterna inom regionen och även till näringslivet. Det är ur resurssynvinkel önskvärt att all rapportering, såväl från Region Gotland till myndigheter, som inom Region Gotland blir så effektiv som möjlig, och inte ökar i omfattning mer än nödvändigt. För mycket rapportering kan bli övermäktigt om det tar mycket resurser i anspråk och dessutom liknar varandra innehållsmässigt.

För kommunerna är länsstyrelsen rätt part att rapportera till, men Region Gotland anser att regionerna ska rapportera direkt till sektorsmyndighet samt att informationsinhämtning inte ska ske när uppgifter kan hämtas på annat sätt.

10. Information från näringslivet

Det kan bli svårt att få den information som behövs från näringsidkare, informationsinsamlingen är resurskrävande även för dem.

Näringsidkarna behöver få information om vad de ska rapportera, vidare krävs resurser för att den information som efterfrågas sammanställs och rapporteras in. Risk finns för att all information inte kan sammanställas eller lämnas till Region Gotland. Detta medför i så fall att informationsunderlaget blir undermåligt.

Det behöver också beaktas att den verksamhet som en näringsidkare bedriver kan vara säkerhetskänslig. Om så är fallet finns ett behov av att informationen kan skickas på ett säkert sätt. Vidare att myndigheterna kan lagra och hantera näringslivets uppgifter på ett säkert sätt.

13. Beredskapslagring

Förslaget om beredskapslagring innebär kostnader för upprättande och löpande handhavande för beredskapslager. Lager måste byggas upp från start efter många års nedmontering. I vilken omfattning som beredskapslager behöver byggas upp är inte klart, därmed är det svårt att veta vilka kostnader detta innebär för Region Gotland.

14.6 MSB får ansvaret för den nationella samordningen.

Region Gotland stödjer utredningens förslag att MSB får det övergripande ansvaret för den nationella samordningen av försörjningsberedskapen. MSB:s ansvarsområde omfattar redan idag samhällsskydd och beredskap. Det är då naturligt att de även samordnar och ansvarar för försörjningsberedskapen.

Region Gotland vill att det säkerställs en tillräcklig andel representanter från kommuner och regioner i MBS:s styrelse. Styrelsen är den nya ledningsformen för myndigheten, enligt utredningens förslag.

15.6 Upphandlingsmyndigheten

Region Gotland stödjer utredningens förslag att Upphandlingsmyndigheten ska agera stöd för kommuner och regioner vid upphandling och avtalsskrivning, kopplat till krisberedskap och totalförsvaret. Ytterligare samordning skulle effektivisera inköpsarbetet nationellt. Upphandlingsmyndigheten kan bidra till hur upphandlande verksamheter ska kunna överblicka leveranskedjorna och minska sårbarhet.

16.3.4 Finansieringsprinciper

Det är positivt att staten, enligt utredningen, ska ha huvudansvaret för finansieringen av den nationella försörjningsberedskapen. Samtidigt ska den kommunala finansieringsprincipen gälla. Region Gotland ser det av vikt att ansvaret för kostnaderna fördelas helt tydligt.

Region Gotland ser en risk att riktade statsbidrag enligt utredningens förslag blir kortsiktiga lösningar. Då arbetet med att etablera en svensk modell för försörjningsberedskap är ett långsiktigt arbete behöver utredas ytterligare hur kommuner och regioner ska få de ekonomiska förutsättningarna som krävs för att bygga upp och upprätthålla försörjningsberedskapen på lång sikt. Region Gotland vill poängtera vikten av långsiktighet och hållbarhet. Om kommuner och regioner exempelvis ska kunna lämna den information som krävs för att Länsstyrelserna ska kunna göra sina behovsanalyser, krävs det att kommuner och regioner får förutsättningar för detta. Det kommer krävas tid, personalresurser och kompetens för att utföra detta arbete, vilket kräver rätta förutsättningar utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Region Gotland anser att utredningen inte i tillräcklig utsträckning utreder och tydliggör kommuners och regioners roll i arbetet med nationell försörjningsberedskap. Det är därmed svårt att ta ställning till resursbehov och finansiering.

Regionstyrelsen

Meit Fohlin
Ordförande Regionstyrelsen

Stefan Hollmark
Regiondirektör